

NAKON PREDAVANJA R. PALOŠA, V. MANDARIĆ TE I. JAGODIĆA

Mili PLENKOVIĆ: Dolazim iz hvarske biskupije. Župnik sam, a odnedavno i delegat za katehizaciju u hvarskoj biskupiji te kateheta u srednjoj školi u Jelsi na Hvaru. Postavlja mi se puno pitanja, posebno na posljednja dva predavanja. Postavio bih pitanje s. Valentini Mandarić. Je li pitanje samoostvarenja za mladog kršćanina ili nije? Vi ste ga u svom predavanju spomenuli u ponešto negativnom kontekstu, rekli ste da je to jedna od karakteristika mladih: subjektivizam i težnja k samoostvarenju. Osobno naglašavam i inzistiram da se i mladima kaže: samoostvarenje je zadatak, jer pripodoba o talentima govori da s talentom moraš raditi, odnosno da moraš realizirati potencijale koje nosiš u sebi. Sjećam se svojevremeno je izlazila revija, mislim da se zvala "Arka", i u njoj su objavljivani tekstovi Gabrijele iz Wilsburga. Tada nisam znao tko je ta žena ni kakav je to njezin model, ali su me oduševili tekstovi u kojima je govorila o samoostvarenju. To su bili moji prvi dodiri s New Ageom. Nije mi jasno što tu nije legitimno, te što je (ili što je tu) katoličko, a što nije. Koliko je kršćanski inzistirati na samoostvarenju? Meni se čini da je ono nužno, i znam da treba, ali ne znam granice.

Valentina MANDARIĆ: Mislim da sam u izlaganju rekla da je samoostvarenje temeljni imperativ za mlade, odnosno da je legitiman pojam u kojem mladi traže uporište. Međutim, kada sam u predavanju govorila o samoostvarenju u negativnom smislu, mislila sam na *put samoostvarenja*, jer taj put do samoostvarenja često je, posebno danas, popraćen subjektivizmom, gdje iskustvo postaje, u negativnom smislu, jedino čemu se vjeruje. Jako se naglašava prezentizam, sadašnjost. Ne znam kakvo je vaše iskustvo, ali mislim da su mladi danas iskorišteni iz povijesnoga, jednostavno ih povijest i prošlost ne zanimaju. Otvorenost prema budućnosti je imperativ koji uključuje samoostvarenje, ali u okolnostima u kojima mi živimo, kako se stvari kreću, s obzirom na situaciju, mislim da je ona vrlo upitna. Samoostva-

renje je legitimna stvar i to je imperativ. Međutim, put do ostvarenja današnja mlada generacija često traži na krivu mjestu, ali nije zato samo ona odgovorna.

Mili PLENKOVIĆ: Pitanja za fra Ivicu Jagodića.

1) Može li se mlade, s profilom koji nam je iznijela s. Valentina Mandarić, uopće organizirati? Osobno mislim da može, ali imam iskustvo s nekoliko ljetovanja u Bologni, gdje sam u susretu sa skautima bio doslovno sablažnjen. Prisjećam se ponašanja tih mladih skauta srednje i starije dobne skupine. Ono što sam tada tamo doživio nema veze s kršćanskom formacijom i kršćanskim razmišljanjem o životu. Tu je bilo toliko vjerskih sumnja, toliko pitanja, da s pravom mislim: ako je toj organizaciji skauta cilj odgoj, onda je to po mom doživljenom iskustvu totalni promašaj. Ona nije uspjela odgovoriti svoje članove za vjeru.

2) Kako mladi prihvaćaju i doživljavaju iskustva ekskluzivnih duhovnosti? Nije li pogrešno mlade "utrpati" u franjevačku, salezijansku i sličnu duhovnost? Ako su mladi spremni prihvatiti svu moguću širinu, nije li pogreška, s naše strane, nabiti im okvir jedne duhovnosti, ne bi li im unutar Katoličke crkve trebalo dati široko iskustvo duhovnosti? Imamo ih na desetke unutar Katoličke crkve. Je li legitimno mlade zbiti u jednu duhovnost?

Ivica JAGODIĆ: Odgoj mladih vrlo je zahtevan, te mislim da ne bismo smjeli biti toliko kruti. Prije svega na strani Crkve treba postojati velika otvorenost, barem na početku, a onda se kasnije krug može i stezati. Treba pretpostaviti da sve skupine imaju određeni odgoj i putem odgoja mogu mnogo postići. U pogledu drugog pitanja, morali biste u sebi posvijestiti da u Crkvi postoje različite karizme. Franjevačka karizma priznata je u svijetu, što također treba poštovati i na što se mogu pozvati i drugi, a ne samo (mi) franjevci, salezijanci i drugi redovi. Kroz tu i te karizme može se pronalaziti put i okupljati mlade. Naravno, možemo staviti svoj naglasak, iz vlastitog iskustva, na ono što imamo, što je specifično naše.

Valentina MANDARIĆ: Nadodala bih da je grijeh isključivost, a ne njegovanje franjevačke duhovnosti, koja je zapravo utemeljena na življenju Evandjelja.

Josip BARIČEVIĆ: Vrlo sam radostan nakon ova dva izlaganja. S. Valentina Mandarić izvrsno je istakla neke probleme, ali je možda ostavila za rad u grupama neke pojedinosti, na koje je don Mili Plenković s pravom upozorio. U okviru govora o današnjim problemima mladih, izvanredna je šansa i polazište potreba za samoostvarenjem kao i tzv. prezentizam, odnosno usredotočenje na ovdje i sada. Ako se usredotočimo na ovdje i sada, moguće je otvaranje perspektive za sutra, a to su istovremeno i opasnosti i šanse.

Ivan ĆUBELIĆ: Mislim da je primjedba o skautima, njihovom ponašanju i stilu ostala bez odgovora. Skautizam je stil koji se može koristiti i u drugim udrugama i pokretima, izvoran je i imanentan katolički rad s mladima. Kod nas u Hrvatskoj upao je u slijepu ulicu, to treba da znamo svi koji promatramo skaute. Naime, nakon uvođenja demokracije Crkvi je bilo ponuđeno da ona organizira skaute. Nismo bili toliko pripravnici, već se dogodilo jedan propust. Bivši Socijalistički savez, koji je organizirao mlade izviđače, na brzinu je, na prijevaru, dobio potpis jednog biskupa, koji je potvrdio da oni nastavljaju tradiciju skauta i da su oni legalni predstavnici skautizma u Hrvatskoj. Pomoću te potvrde oni su se nakon toga i povezali s međunarodnom organizacijom katoličkih skauta. Možemo stoga reći da kad vidimo i čujemo u medijima gdje se govori kako su se skauti negdje organizirali, uglavnom je riječ o nečemu što u biti ne odgovara radu Katoličke crkve. Pri nekim župama ima međutim skauta koji nisu s njima previše vezani, nego direktno crpe inspiraciju od međunarodnih skauta. Taj problem će se najvjerojatnije riješiti tako da se suradnja prekine, te da Crkva postane organizator skautizma. Mislim da se i dalje može koristiti taj stil u radu s mladima.

Zlatko SUDAC: Zamislite! Dode mi jedan čovjek na ispovijed, ja mu kažem neka se moli za zagovor Bl. Djevice Marije i otpustim ga. Poslije se jednom sretnemo, a onaj čovjek mi kaže: "Znate, velečasni, ono što ste mi onaj dan rekli bilo je apsolutno istinito, ali posve beskorisno". Imao sam puno posla na svojoj župi i došao sam ovamo s velikim žarom. Gospodin se sablažnjava. Kako to da se ja koji radim sa sotonistima ne sablažnim, kako to da se Isus nije sablažnio kad je radio s bludnicama i lopovima? Je li sablažan od onoga po kome dolazi, ili od onoga od koga dolazi, ili od onoga koji se dâ sablažniti? Drugo, izbijte si iz glave da smo mi ovdje jako važni. Mi smo ovdje nule, nećemo promijeniti svijet, promijenimo sebe! Mi ništa ne moramo, jedino bismo morali biti ljudska bića ako želimo raditi s mladima. Ne moramo dolaziti u ime svoje pro-

fesije: vi niste svećenik, časna sestra ili psiholog, vi ste jednostavno čovjek. Kada dolazimo pred mlada čovjeka, mi smo prvenstveno ljudi sa srcem, iskustvom. Mislio sam da ću ovdje naići na svećenike koji će iznositi svoje probleme, pokušaje, modele..., a ovo sam već sto puta čuo. Ponudite nešto tako da mladi idu za vama, a ne za New Ageom. Čuli smo da mladi žive na margini društva. To je potpuno krivo - mladi žive duh ovoga svijeta, oni žive u svijetu i vrlo su lukavi, a mi živimo na margini društva. Za nas je svijet nešto grešno, mi smo se izolirali od svijeta u vjeronaučne dvorane, crkvene prostore s ovakvim skupovima i veleučeni knjigama. Izolirali smo se ne samo od mladih već od čovjeka, mi smo na margini, a ne svijet. Ono što mladi i ne samo oni već ljudi općenito traže, nije religioznost već duhovnost. Religioznost participira u duhovnosti, a mladi traže duhovnost, i to iskustvo Duha. Mi im nudimo Presveti sakrament, a oni traže živoga Krista u našim životima; nudimo im pobožnost, a oni traže srce; nudimo im liturgiju, a oni traže ljubav. Mladi su siti politiziranja, govora, veleučeni riječi. Prije mog odlaska na ovaj skup, moji sotonisti, moji mladi, došli su da me pozdrave. Jesmo li kada vidjeli sotoniste u crkvi? Takvi ne padaju u nesvijest, ne počinju se pjeniti. Mladi su zalučeni idejama, nije sotona u njima. To je pomodarstvo, crne kožne jakne i pentagrami, ali to nije sotonizam... Hoće li ovaj skup ponuditi ideje potrebne za rad ili ću ja i dalje ostati na tome da budem onakav kakav sam i došao?

Josip BARIČEVIĆ: Ovo je fantastičan, dobar govor. Samo, je li to poziv na dijalog? Mislim da jest. Budimo konkretni! Neka iskustvo i povijest progovore.

Milan ŠIMUNOVIĆ: Mislim da su pitanja kapelana Zlatka Suca na mjestu, on govori, on govori na osnovu svoga elana, angažmana i stanovitog nemira, ali slažem se s dr. Baričevićem da to mora biti poziv na dijalog i jedan mali sistem. Zamislili smo da ovaj kolokvij uz praktičnu ima i analitičku narav a takva su i bila dva posljednja predavanja, zato molim malo strpljenja, takva će pitanja sigurno doći na red.

Andrija ĐAKOVIĆ: Iz Slavenskog sam Broda, radim kao kateheta u gimnaziji i na župi. Postavio bih pitanje fra Ivici Jagodiću. Tijekom 20 godina rada s mladima shvatio sam kako za njih često stvaramo geto, izvučemo ih iz nukleusa Crkve, a to je župna zajednica, i oni se čak sami osjećaju ugodno živeći u tom getu neke udruge. Kako ih ucijepiti u župnu zajednicu? Mladi žele sudjelovati u župnim zajednicama, krivo je reći da oni bježe, mladi će samo stajati u crkvi, ako ne dobiju neku ulogu. Kako ih uključiti? Kako da se ne dogodi da u pojedinim

udrugama bude mladih, ali da ih u našim župnim zajednicama nema na misi? Imam takvo iskustvo, ponekad ne znam ni kamo mladi idu nedjeljom..., a kad se jednog dana ožene i udaju, prestaju ići u tu grupu-udругu. Međutim, tada nemaju naviku ići ni u svoju župnu zajednicu.

Ivica JAGODIĆ: Udruge koje ne pozivaju na aktivno sudjelovanje u župi, sigurno su nezdrave i tu bi trebao župnik na svom području nešto učiniti. Udruge uz pomoć svojih članova prije svega treba da daju polet župi, one bi trebale biti neka vrst "kreme" na koju bi župnik uvijek mogao računati. Prostor za mlade vrlo je bitan u svakoj župi. Treba da postoji neki prostor kamo mladi mogu doći i reći: to je naš prostor! U župi bi trebalo postojati takvo mjesto okupljanja, kako bi mladi mogli svaki dan doći i, umjesto u kafićima, okupljati se u župi.

Ante PAVLOVIĆ : Složio bih se s kapelanom Zlatkom Šucem da zaista treba često spustiti loptu. Čuli smo od predavača fra Ivica Jagodića kako na nacionalnom planu imamo pluralizam udruga, ali činjenica je da se život mladih ljudi događa u konkretnim zajednicama, u konkretnoj sredini, tj. župnoj i crkvenoj zajednici. Kad govorimo o pluralizmu skupina, pokreta i udruga, taj se pluralizam mora ostvariti u osnovnoj stanici. Opasno je ako se apsolutizira jedna udruga, pokret ili skupina u župnoj zajednici: ona onda postaje geto. Druga je opasnost da ona postane masovna, a kada je u pitanju masovnost, nema sustavnog rada i često dolazi do manifestne organiziranosti i folklorizma. Koliko smo mi sposobni u najnižim stanicama organizirati pluralizam skupina, udruga i pokreta, kako bi se onda oni mogli profilirati na nacionalnom i međunacionalnom planu, kao što je npr. Taizé? Koliko smo kadri načiniti različite modele, jer u radu s mladima nema gotovih programa, nego se oni moraju načiniti na temelju njihovih interesa. Ako mlad čovjek nema interesa za neku ideju ili stvarnost, za neki oblik duhovnosti, on nema motivacije. Ako nema interesa ni motivacije, sve što mi organiziramo može biti nametnuto, eventualno će on ponekad sudjelovati u nečemu od ponuđenog. Tada ne bi bilo više riječi o organiziranosti i sustavnosti općenito ozbiljnog rada s mladima. Imamo put, u svemu treba računati s Bogom, mi smo tu da sijemo i radimo. Pitanje je jesmo li kadri stvoriti modele koji će biti ponuđeni u svakoj župi, bez ekskluzivizma, bez nametanja, možemo li načiniti odgojni projekt, tj. pastoralno-odgojni projekt u župi koji bi uvažio pluralizam, tako da se uključi što više mladih. Upravo tu se javlja mogućnost uključivanja laika i mogućnost ostvarivanja njihovog sudioništva.

Ivica JAGODIĆ: Ovo je pitanje cijelom kolektivju i svima nama koji smo se ovdje sastali. Model nije toliko teško napraviti, međutim nemamo kadra. Župnik se ne može posvetiti obiteljima, djeci, mladima, ministrantima, starijima, bolesnima i hendikepiranima. Laici mogu ako im pružimo više prostora, ako im posvetimo više vremena, i to je temeljno pitanje koje bismo trebali rješavati. Nije problem u modelu, problem svi znamo, teorije imamo i previše. Međutim, formirati čovjeka... i dati mu mjesto u župnom pastoralu, to je temeljno pitanje.

Bernardin ŠKUNCA: Želio bih se kratko osvrnuti na predavače i na diskutante. Veoma obogaćujuće djeluju u cjelini, ali je to ujedno i predmet koji izaziva mnoga pitanja. Želio bih istaknuti jedan podatak za koji će biti zainteresirani kapelan u Novalji Zlatko Sudac i don Mili Plenković. Kad bismo taj krik čuli u jednom širem kontekstu, kao što sam ja imao prilike vozeći se autobusom u Zagreb, veoma bismo dobro razumjeli ovaj prilog raspravi. Bilo bi dobro u radu u skupini dati priliku da se ova pitanja doreknu, jer imaju veliku težinu. Meni je žao, možda se u tome razlikujem od kapelana iz Novalje, da je on u žaru malo zanemario one što su predavači rekli, ali je na neki proročki način htio na to upozoriti. Ali da sve to povežem s don Milijem, kojem se Zlatko Sudac pomalo suprotstavio. Mogu reći da je i don Mili prije 10-ak godina isto tako proročki govorio i bio po tome poznat. Zato ovdje nije riječ o suprotstavljanju: mi doista u dubini mislimo isto i to je zapravo vrijedno! Drago mi je također što je dr. Josip Baričević pred svima nama izrazio želju da ovdje razvijemo dijalog, jer samo ćemo tako doći do nekih odgovora. Zaključimo na temelju onoga što je rečeno, rekao bih da se na hrvatskom prostoru Crkvi i društvu postavljaju određeni zadaci i ciljevi. U vezi s time spomenuo bih dvije riječi koje su za mene dalekosežne i zahtjevne. Prva riječ, ako gledamo na širi prostor društva, Crkve i svih djelatnika u našoj sredini, jest riječ *zajedništvo*. Ima previše razbijača našeg zajedništva i u Crkvi i u društvu. Za crkveni prostor ja bih to nazvao *osjećaj za eklezijalnost*. Eklezijalnost, stari su govorili "sentire cum Ecclesia", to je temeljno pitanje. Modeli koji bi bili razrađeni i ponuđeni morali bi imati duboko razvijen osjećaj za eklezijalnost, bez toga nema pravog uspjeha. Želio bih se još osvrnuti na prezentaciju časopisa koje je spomenuo fra Ivica Jagodić. Žao mi je što se na prostoru Crkve u Hrvata nije stvorio list za mlade, nego se nešto u nekom trenutku pokušava, započinje neka grupica i onda to za godinu-dvije propadne. Sastanite se vi urednici svih listova za mlade i stvorite nešto, mi to svi čekamo.

Tomislav VIDIĆ: Sa svojeg stajališta vidim tri problema. Još nismo čuli da je netko od sugovornika spomenuo ekonomski segment rada s mladima, jer je vrlo teško raditi bez novaca, organizirati se, doći do prostora itd. Drugi veliki problem je "vrijeme", demokratske promjene se već od 1989. godine događaju, a mi tek sada raspravljamo o mladima i o tome kako im pomoći, još uvijek na nekoj znanstvenoj razini. Mislim da je i to dobro, ali dok se stvari pokrenu ili dok se zaključci provedu u praksi proći će vrijeme, jedna generacija mladih će proći i mi smo sigurno u tome izgubili. Zatim, kao treće, primijetio bih da mi mladima moramo nuditi, a na mladima je što će uzeti. Slažem se da bi trebalo imati nekoliko programa u župi, ali zanimljivo je da ni u jednoj župi nema nogometa, a to mladi traže i sve može završiti loše.

Valentina MANDARIĆ: Napomenula bih u svezi s Pomakom i onim o čemu je govorio pater Škunca, da bi trebalo objediniti snage i stvoriti jedan list. Danas postoje listovi "MI" i "Pomak", a istraživanje koje sam spomenula u predavanju pokazuje da od 1000 mladih koji su bili anketirani 80% nije čulo za "Pomak", niti ga čita, a list "MI" prošao je isto tako. To je određena ponuda, ali se treba upitati kakva je to ponuda. U istraživanju što su ga među 400 srednjoškolaca proveli listovi koje oni čitaju, kao što su npr. "Teen", "OK" i dr., u vezi sa strukturom listova, pitanja su glasila: "Što biste promijenili unutar lista?" i "Da li biste dozvolili prostor u listu za duhovni sadržaj?" Većina je odgovorila: "Ne, to nas ne zanima!" Pitanje ponude je, kako se vidi, upitno.

Osvrnula bih se i na riječ Zlatka Suca. Drago mi je za Vaš prilog raspravi i drago mi je da smo Vas na raspravu izazvali. Pozvali ste se na moju izjavu da su mladi na rubu društva, ali Vi ste to tumačili u drukčijem kontekstu nego što sam ja mislila. Kada sam rekla da su mladi na rubu društva, mislila sam da im se ne posvećuje dovoljno pažnje, a slažem se s Vama da oni žive život dublje nego mi stariji i mislim da se tu možemo složiti.

Drago ŠKARICA: Vratio bih se na prijašnju temu. Mislim da nema više potrebe raspravljati o tome koliko je uloga malih zajednica važna u pastoralu. Ne samo da su one posredništvo pastoralu nego su i njegov subjekt. Pitanje uključivanja u župnu zajednicu zapravo je problem župnika i pastoralnih djelatnika. Spomenut je problem zatvaranja u geto. Ako ima i toga, onda, rekao bih, to može biti posljedica nedostatka programa ili projekta ili koordiniranog rada na nacionalnoj razini. Važno je imati zajednički program na temelju kojeg sve zajednice - Frama, oratorij i druge - mogu izraditi

vlastiti stil koji će biti uklopljen u zajednički program pastoralu mladih.

Slaven ŠKOLKA: Pitanje za dr. Paloša i fra Jagodića. Kakva je perspektiva biskupije, koja bi mogla koordinirati rad ili biti putokaz u radu postojećih ili nadolazećih pokreta, posebno u župnim zajednicama?

Ivica JAGODIĆ: Mislim da perspektiva postoji, jer je Papin dolazak to posebno pokazao. Poseban susret Pape s mladima, članovima crkvenih pokreta, u Solinu to i pokazuje. Svi biskupi to podržavaju. Osobno sam razgovarao s ovdje prisutnim biskupom mons. Ivansom. Kad god smo tražili, uvijek smo dobili podršku i mislim da tu nema nikakvih problema. Kada je riječ o izgradnji nekih novih modela, sigurno je da bismo se svi zajedno trebali dogovoriti i nešto učiniti.

Rudi PALOŠ: Perspektiva je mukotrpana, jer je život takav. Nema gotovih recepata. To nam na posljetku pokazuje i život u drugim zemljama koje nisu bile opterećene poviješću kao što je naša. Vratio bih se na neke detalje iz diskusije Miloga Plenkovića u svezi sa skautima u Italiji. Možda je jedno od objašnjenja problema u tome što je talijanski način gledanja na diskusiju i crkveni život kao takav malo drugačiji, pa u prvom dodiru može izgledati sablažnjivo i gotovo blasfemično. Pitanje pojedinih pokreta nije uvijek isto. To pokazuju iskustvo i određena istraživanja, to je nužnost koja u sebi nosi i veliku opasnost. Pokreti moraju biti raznovrsni i utemeljeni na nekoj duhovnosti, i to različitim duhovnostima. Postavlja se međutim pitanje kamo će ih kanalizirati i usmjeriti oni koji ih vode. Ne vidim da je upitna salezijanska ili franjevačka ili neka druga duhovnost koja bi bila zatvorena ili ekskluzivna, ili pak neka druga koja bi bila neutralna. Nema neutralne ili zatvorene duhovnosti, ali ostvarenje može biti dobro ili loše. Kad se postavlja pitanje kako će se to konkretno ostvarivati na nivou župne zajednice ili biskupije ili na nacionalnoj razini, treba reći da tu nema gotovog modela. Isto tako rečeno je da smo mi zakasnili. Točno je da jesmo, ali bolje je to priznati i nešto činiti. Osim toga, upitno je i da li smo mogli nešto učiniti, jer nema gotovih recepata.

Mons. Ante IVAS: Pitanje je tko ne kasni, tko nije zakasnio. Stvarno kasnimo, često tu riječ "kasnimo" doživljavamo malo demagoški. Ovaj je kolokvij upravo i zato zamišljen. Dobio sam to zaduženje od Hrvatske biskupske konferencije gdje smo, sudjelujući u diskusiji o tome, primijetili kako nije istina da se u našoj Crkvi ne radi s mladima. Radi se, to će potvrditi svi župnici, znam iz moje biskupije koliko je tu truda i grča. Prilazi se mladima i žrtvuje se, ali se isto tako primjećuje da nema koordiniranost

ti, da mi nismo koordinirani, nekako kao da nemamo prave vizije kuda ćemo ići. Kao rezultat želje da vidimo kuda ćemo i kako ćemo te želje da prikupimo iskustvo u radu s mladima, "rodio" se ovaj kolokvij. Očekujemo na njemu odgovore na pitanja - što, kako, gdje? Što već imamo pozitivno i što bismo mogli na nacionalnoj razini učiniti kao program koji bi se onda kasnije spustio u biskupije itd.? Nije problem u tome da ne radimo, ali je često to što radimo neefikasno, mnogi se gube jer nemamo prave koncepcije. Svi ti pokreti vuku na svoju stranu umjesto da surađuju i idu u istom smjeru.

Milan ŠIMUNOVIĆ: Dr. Pavlović je govorio o modelima, a bilo je govora i o biskupijskim modelima. Šteta da nije rečeno što se dogodilo na nacionalnom, a što na biskupijskom planu. Iz medija dobro znamo da postoje sistematska okupljanja mladih dva puta godišnje npr. u Krčkoj biskupiji, a i Riječko-senjska nadbiskupija imala je povremeno velika okupljanja mladih, na kojima ih se znalo okupiti oko 1500. Nedostaje nam neki centar koji bi objedinio ono što su radile župe, pa da se dobije jedan model. Udruge su također u tome sudjelovale, taj model nam očito nedostaje.

Rudi PALOŠ: Htio bih napomenuti, a to sam već i rekao, da je moje izlaganje bilo neka vrsta nacrt. Nisam htio ići u pojedinosti, ali sada ću iskoristiti priliku i spomenuti još neke događaje. Konkretno je primjer Krčke biskupije u kojoj se već uvriježio primjer okupljanja mladih oko don Boscova blagdana 31. siječnja. Susret je mladih nadahnut don Boscom, a da salezijanci u to nisu direktno uključeni. Navodeći aktivnosti koje postoje, nisam išao u pojedinosti gdje su se sve održale, a ovaj primjer okupljanja mladih pokazuje kako ne mora biti loše ako je susret vezan uz jednu partikularnu osobu ili duhovnost, jer mi svojim djelovanjem i naglašavanjem možemo učiniti mnoge stvari za dobrobit mladih. Sigurno je da takvih okupljanja ima na mnogim razinama.

Mirjana VUČICA: Zanima me pitanje Taizéa. Kako se taj pokret ucjepljuje u ovo događanje u našoj Crkvi? Je li se ikada naša Crkva izjasnila o tom pokretu ili su to više privatne inicijative, osjećamo li plodove odlaska u Taizé ili se to pretvorilo u masovni omladinski turizam. Mogu shvatiti i druge pastoralne inicijative i prihvatiti one koje dolaze od biskupa ili nekog nacionalnog nivoa, ali za Taizé moram priznati da ne znam otkuda dolazi. Je li tu napravljena neka analiza?

Rudi PALOŠ: Teško je na to odgovoriti. U predavanju o Taizéu htio sam biti pravedan prema toj aktivnosti. To je aktivnost koja privlači mlade. S obzirom na crkveno učiteljstvo bila su različita gledanja, ali je zapravo taj

pokret s katoličke strane prihvaćen i preporučan. Bilo bi loše ne spomenuti jednu takvu aktivnost za koju su mladi zainteresirani. Na to sigurno utječe i već spomenuti hodočasnički mentalitet: mladi vole putovati i žele se susresti s drugima. Treba priznati da je neko vrijeme, a možda još uvijek i danas, tu bio prisutan i sasvim izraziti koristoljubivi motiv: s malo novca ide se na jeftino, lijepo i zanimljivo putovanje u stranu zemlju.

Milan TUCAK: Sadržaji i ponude o kojima se ovdje govori su za mlade koji su već u Crkvi. Po mom mišljenju problem je kako okupljati mlade koji su izvan Crkve. Treba im vani, na ulici, donijeti Krista, tu ljubav. Također bih pozvao sve župnike da imaju više povjerenja u laike. To bi doprinijelo da se pomogne mladima. Htio bih se osvrnuti i na problem narkomanije. Mislim da ne bi trebalo davati previše povjerenja civilnim ustanovama kao što su psihijatrija i dr. Crkva bi se mogla još izravnije uključiti, o čemu nam govori primjer s. Elvire, čije djelovanje pokazuje vrlo dobre rezultate. Mislim da je tu problem čovjekove duhovnosti i ničeg drugog. Svi smo mi pozvani da se okrenemo tom problemu, koji je gorući kod nas u Dalmaciji.

Brigita PERIĆ: Ovo je susret mladih, a njih je ovdje vrlo malo. Radi se o mladima, a mladi se ne čuju, pa sam stoga ja odlučila nešto reći. Ovdje se raspravlja, ali to nije pravi način da se privuku mladi koji su daleko od Crkve. Mnogi mladi vjeruju u Boga, ali ne idu u Crkvu, ne shvaćaju pravo postojanje Boga. Slažem se sa svećenikom iz Novalje (Zlatko Sudac), mislim da shvaća ono što mladi žele, jer raspravljanje je ovdje ponekad slično onom u Saboru RH. Raspravlja se, ali se na taj način ništa neće učiniti.

Danijel BOGEŠIĆ: Mislim da je simptomatično što se mladi vrlo malo javljaju za riječ. Student sam povijesti, mentaliteti su procesi dugog trajanja, ovo vrijeme tranzicije očito pokazuje neke rezultate koji baš nisu ohrabrujući. Pastoral s mladima podrazumijeva da mladi budu objekt, ali i subjekt pastorala. Međutim, meni se čini da to ostaje samo na onom prvom, mladi su objekt pastorala. KUMI je jedina među navedenim udrugama koja je organizirana na biskupijskoj razini. Mislim da to može biti primjer. Zapravo, začudio sam se da ne postoje i druge slične udruge, kojima je više stalo do biskupija i župa, jer mladi stvarno znaju odlaziti i ima ih malo na misi, a mogu pomoći župnicima koji imaju puno posla i svakovrsnih obveza. Mladi često bježe u neke lijepe ili idilične udruge, gdje se udaljuju od odgovornosti prema svojoj župi. Dr. Paloš je govorio o promjenama koje su se događale u Crkvi. Crkva

koja je bila klerikalizirana i zatvorena u sakristije počela se otvarati. To na žalost nije kratkotrajan proces i ovisi o konkretnim ljudima. Primjer Katoličke udruge mladih Istre (KUMI) je pozitivan.

S mladima se malo računa, malo im se vjeruje i i daje im se nedovoljno odgovornosti, već se popušta njihovoj sklonosti da budu vođeni i da imaju vođe kao nekad. I sv. Pavao na jednom mjestu kaže: "Takvi ste: mlijeka vam treba, a ne tvrde hrane" (Heb 5,12). Crkva se doživljava kao institucija koja pruža usluge, a mladi su oni koji primaju usluge, ali u tome ne sudjeluju. Mislim da situacija nije toliko simptomatična kao što je mr. s. Mandarić rekla. Mi smo prošli kroz krizu koja je potaknula osnivanje nekih udruga, angažman mladih. Vi niste radili komparativnu studiju, možete li u tom smislu komentirati nešto u optimističnijem smislu? Također ste (s. Mandarić) rekli da se mladi nisu solidarizirali, u smislu humanitarne pomoći, s mladima na Kosovu. Moram reći da Katolička udruga mladih Istre (KUMI) već mjesec dana provodi akciju skupljanja pomoći za Kosovo. Nije sve tako crno kako izgleda.

Valentina MANDARIĆ: Odgovorila bih najprije djevojci koja je rekla da se osjeća kao u Saboru RH. Istina je da stvari na terenu ne idu dobro, a to su ta mjesta na koja vi apelirate i gdje bi se trebale događati bitne stvari. Ovdje na kolokviju ne mogu se i neće dogoditi one stvari koje bi se trebale dogoditi na terenu.

Žao mi je ako se netko našao pogođenim s obzirom na solidarnost s mladima na Kosovu. Nisam mislila na pojedinačne intervencije, već na mlade 60-tih godina kada su oni bili u stanju preokrenuti sve. Mladi su bili katalizatori društvenih promjena, a što idemo dalje naprijed, mladi se zatvaraju u sferu privatnosti. Mislim da je to vidljivo ne samo kod nas već i u cijelom svijetu. Što se tiče mog pesimizma ili optimizma, podaci istraživanja, na žalost, govore drugačije. Zamislite: kod nas u Hrvatskoj 1/3 mladih izjavljuje da bi silovali ako ne bi trebali odgovarati pred sudom, a 40% bi opljačkalo banku ako ne bi odgovarali na sudu za počinjeno djelo. To su ipak neki pokazatelji, ipak se nešto događa. Od 1000 ispitanih 80% izjavljuje da su katolici, a 80% njih je za abortus.

Danijel BOGIŠIĆ: Mislim da je ovdje riječ o generaliziranju. Tko su zapravo mladi? Megalomanski se ide na mlade katolike, a opet je pitanje: tko je mladi katolik? Možda su mladi u nekim drugim pokretima, i pitanje je tko njih odgaja, tko je nas odgajao. Problem je u mentalitetu i mi smo žrtve naših odgajatelja.

Richard PAVLIĆ: Nadovezao bih se na izlaganje s. Valentine Mandarić, koja je rekla da

profilom mladih na duhovno-religioznom području dominira sinkretizam. Mislim da nam je to dobar početak. Zašto mladi imaju potrebu za sinkretizmom? To znači da kod mladih postoji duhovna žed. Zašto to mladi traže vani, zašto mi ne možemo ponuditi adekvatan odgovor? Možda je problem baš u tome. Evo, došli smo ovamo, a neki se bune: ništa nećemo učiniti, nećemo ništa novo ponuditi. Bilo bi opasno kada bismo odavde izašli s modelom. Mladima je dosta modela, oni su siti ponuda...

Valentina MANDARIĆ: Ali ne odgovaraju modeli!

Richard PAVLIĆ: A zašto ne odgovaraju? U prošlom broju "Glasa Koncila" biskup govori: mladi su se razočarali u Crkvu i odrasle. Zašto? Jer Crkva samo nešto nudi i pametuje, njima je toga dosta. Mladi žele da ih se sluša, da ih netko čuje. Mi smo ih ovdje secirali, ali mladi žele da ih čujemo! Ne znam jeste li čuli za Tomasa Mertona, našeg suvremenika po razmišljanju. Podsjećam na njegovo djelo "O kontemplaciji u svjetlu akcije". On govori o problemu odgoja i kaže: mladi ljudi dolaze i imaju probleme, oni osjećaju probleme svijeta. On nastavlja: mladi žele naći rješenja, a mi smo našli odgovore na sve njihove probleme, ali znam da ti odgovori ne vrijede ni nama ni njima. Moramo biti iskreni i reći da ne znamo odgovore, to je prvi korak, poslušati mlade, i napokon: prihvatiti rizik i biti spremni na eksperiment i, povezano s tim, moramo biti spremni i na neuspjeh. Čini mi se da će nas ubiti masovnost, brojnost. Pokušajmo raditi kao što je radio Isus. Sekte rade baš onako kako je Isus radio: djeluju na pojedinca. Čemu masovnost? Da bismo uspjeli, treba imati srca. Prije tri godine, na međunarodnom susretu bogoslova u Austriji, jedan je biskup govorio o tome kakav svećenik danas treba da bude. Kada je sve razlučio, rekao je: "Današnji svećenik treba prije svega biti čovjek srca. Budemo li imali srca, nekog ćemo oduševiti, pa će i on drugoga."

Valentina MANDARIĆ: Izgleda da dijalog između Crkve i mladih ide slabo, loše. Mislim da bismo na ovom kolokviju trebali otkriti gdje su te zapreke, zašto dolazi do kratkog spoja, gdje i tko treba napraviti iskorak sa svoje strane. Neće ići ako tog iskoraka ne bude.

Jozefina ŠKARICA: Radim već pet godina u Savjetovalištu za mlade, brak i obitelj. Kao majka, teško bih odgajala svoju djecu da smo gledali koncepte iz knjiga ili pravili sheme, o čemu slušam na ovom kolokviju. Kako pričati mladima? Njih treba promatrati, gledati, slušati, voljeti, dati im vremena, prostora i srca. A onda sve što oni kažu, kao predstavnici Crkve, obući u duhovnost i ništa drugo.

Ante PAVLOVIĆ: Potrebno je obaviti sve predradnje da bismo mogli vidjeti tko su ti mladi. Slažemo se svi s time da mladima ne treba naturati gotove koncepte, međutim postoje osnovne predradnje, istraživanje svijeta mladih. Evo, to je samo jedan element što ga je s. Valentina Mandarić učinila. Treba istražiti realni svijet mladih, da vidimo tko su, što su i koje su njihove težnje itd. Drugo je analiziranje konkretne situacije u datim okolnostima, a treće je uspostavljanje dijagnoze i zatim terapija. Terapija je model, ali ne ona koja bi bila nametnuta, već treba zajedno s mladima graditi modele. Ti modeli se grade na postojećim iskustvima ljudi u svijetu, ne moramo ih izmišljati. Bez pravih modela na terenu nema rješenja. Ako imamo 30-ak mladih, tada imamo 30 interesa, motivacija i nada, trideset očekivanja. Kada bismo htjeli artikulirati interese, dokle bismo došli? To bi bilo nešto fluidno i ništa ne bismo riješili. Treba analizirati polazišnu situaciju, zajedno s mladima maksimalno respektirati taj svijet. Od 14. do 29. godine je svijet mladih, to su različita životna razdoblja i ne može se sve strpati pod isti nazivnik. Unutar svake etape ili razdoblja treba ponuditi nekoliko modela, a pojedine će se interesne skupine mladih naći da bi zajedno napravili itinerarij. Model nije nešto nametnuto, već program koji se iznutra ili iz sebe radi, ali on ima samo okvir. Okvir je Isusova duhovnost, crkvenost, evanđelje, konkretan ljudski život mladog čovjeka. Župnik i pastoralni animatori s terena kažu: Dajte nam nešto konkretno! Imamo mlade od 8. razreda osnovne škole do studenata. Što ćemo s njima raditi? Mladi ne dolaze sami artikulirati svoje interese i eventualno se udružiti u neke zajednice, skupine, pokrete, udruge itd. Na nacionalnoj razini treba dobro promisliti, ponuditi neka konkretna rješenja, a iz prakse je zatim potrebna konkretna povratna informacija, trajni "feed-back". U životu treba mijenjati modele, ništa nije trajno.